

A Gárdonyi utca és annak északi folytatását jelentő Váralja utca határán, a sánc lábánál fekvő nagy kanyarban az ekkor már álló villanyoszlop kidobott földjében embercsont-töredékeket figyeltem meg, amelyek valószínűleg egyetlen sírhoz tartoznak. A megbolygatott sír a szakirodalomból régóta ismert avar temetőhöz tartozik, amelyből már a 19. század vége óta kerültek elő sírok és leletek.⁵⁹

K. NÉMETH ANDRÁS

189. Rigyác határa (Zala megye) Ő

A Nagykanizsai és a Letenyi kistérségekben a szélessávú optikai körzethálózat fejlesztéséhez készült előzetes régészeti dokumentáció részét képező terepbejárást 2013. június 17.–július 3. között végeztük el az MNM NŐK munkatársai. A vizsgálat a tervezett nyomvonal tengelyétől mintegy 50-50 m széles sávban történt, mely 69 régészeti lelőhelyet érintett. Ennek során Rigyác határán két lelőhelyet tudtunk hitelesíteni.

Alsómező (KÖH 31515): Rigyác közigazgatási határán, a 7-es sz. főút D-i oldalán, 1,2–1,9 m magas kukoricatáblában, rossz megfigyelési körülmények között tudtuk hitelesíteni a nagy kiterjedésű lelőhelyet. A felszínen sok őskori kerámiatöredéket, egy őrlőkő darabját és 4 pattintékot találtunk a Bűdös-patakra lefutó Ny-i domblejtőn.

Kis-hegy-hát (KÖH 40672): A 7-es sz. főút É-i oldalán, a Szuloki-forráshoz vezető aszfaltos út melletti napraforgótáblában, közepes megfigyelési körülmények között kevés őskori kerámiatöredéket gyűjtöttünk, melyekkel hitelesíteni tudtuk az ismert lelőhelyet. Úgy tűnik, a lelőhely kiterjedése D-i irányban nagyobb a korábban ismertnél, lehúzódik a 7-es főútig.

Munkatársak: Spolár Erika, Faiszt Szabina, Könczöl Laura és Radics András technikusok.

TOKAI ZITA MÁRIA

190. Romhány határa (Nógrád megye) U, Kk?, Ú, I

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzit vezeték nyomvonalában, a település határán az alábbi lelőhelyeket kutattuk.

Farkasok (KÖH 84801): A Bánkot Romhányval összekötő műúttól É-ra, a Farkasok nevű határrészen, egy K–Ny-i irányú dombháton, szakfelügyelet során figyeltük meg a lelőhelyet. 2013. július 17–23. között végeztük el feltárását, a 22+175 22+220 km szelvények közötti 0213/4 hrsz.-ú területen. A feltárt terület 217,3 m² nagyságú volt, ebből 149,2 m² volt pozitív. A megfigyelt humuszvastagság 40–50 cm között volt.

A lelőhelyen 6, a késő neolitikumra keltezhető régészeti jelenség (5 gödör és 1 árok), valamint 1 bizonytalan datálású (késő középkori?) gödör került feltárára.

Forrás (KÖH 84803): A Bánkot Romhányval összekötő műúttól É-ra, a Forrás nevű határrészen, egy K–Ny-i irányú dombháton, szakfelügyelet során figyeltük meg a lelőhelyet. 2013. július 18–25. között végeztük el feltárását, a 21+50 21+185 km szelvények közötti 0213/15 és 79 hrsz.-ú területen. A feltárt terület: 670,92 m² nagyságú volt. A megfigyelt humuszvastagság 40–50 cm között volt.

A lelőhelyen 3, a késő neolitikumra, a lengyeli kultúra időszakára keltezhető régészeti jelenség (gödör), valamint 3 leletanyag nélküli gödör került feltárára.

Tereskei út (KÖH 84799): A Bánkot Romhányval összekötő műúttól É-ra, a Tereskei-út nevű határrészen, egy K–Ny-i irányú dombháton, szakfelügyelet során figyeltük meg a lelőhelyet. 2013. július 24–25. között végeztük el feltárását, a 19+980 20+200 km szelvények közötti 0213/105 és 108 hrsz.-ú területen. A feltárt terület összesen 104,42 m², ebből a neolitikumra datálható rész 49,27 m², a tőle D-i irányban elhelyezkedő újkorinak bizonyuló terület 55,1435 m² nagyságú volt.

A lelőhelyen 2 régészeti jelenség került feltárára. Az SNR-1 (gödör) a késő neolitikus lengyeli kultúra települési objektumának bizonyult, míg az SNR-2 (gödör) aljáról újkori vastárgy rozsdásodott töredékeit és néhány újkorra keltezhető kerámiatöredéket bontottunk ki. A két objektum, nagy távolsága és az újkori objektum nagy valószínűséggel 18–19. századi keltezése miatt nem egy lelőhelyként írható le.

Munkatársak: Nicklas Larsson régész és Kiss László technikus.

BÓKA GERGELY

191. Sajókeresztúr, Malomszer 3. (KÖH 90189)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Kő

Szabó Róbert helybeli lakos bejelentést tett, miszerint faültetés során a kertjében, valamint a kertje mögötti szántóföldön régészeti leletekre (kerámiatöredékek, hamvasztott emberi csontok, bronzdarab) bukkant. Az előkerült leleteket behozta a Herman Ottó Múzeumba. A bejelentés nyomán 2013. február 27-én leletmentést és terepbejárást végeztünk az érintett területeken.

A leletmentés során összesen 3 késő bronzkori (pilinyi kultúra) hamvasztásos temetkezés helyét, illetve nagyon rossz állapotú maradványait lehetett csak megfigyelni és dokumentálni. Az urnás, hamvasztásos rítusú 1. sz. temetkezésből *in situ* pozícióban semmit nem tudtunk megfigyelni, mivel gödörásás során került elő. Kizárólag a leletanyaga maradt meg, melyet a bejelentő hiánytalanul beszolgáltatót a múzeumnak. A 2. sz. szórt hamvasztásos temetkezés szintén gödörásás során került elő, de a leletmentés során kis részét dokumentálni lehetett. A patics- és szénpettyes beásás É-i szélénél hamvakat és egy kis bronztárgyat tudtunk megfigyelni. A gödörásás során ebből a sírból előkerült leleteket a bejelentő szintén átadta. A 3. sz. temetkezést a bejelentő a kertjével szomszédos szántóföldön találta. A leletmentés során bebizonyosodott, hogy ez egy kiszántott urnás, hamvasztásos temetkezés, melyből csak kevés urnatöredék és emberi hamvak maradtak meg.

A bejelentő kertje mögötti szántóföldön terepbejárást végeztünk. A területen a közelmúltban mélyszántást végeztek. Ennek során nagyon szórványosan jelentkező középkori cserepek mellett további hamvasztásos sírokra utaló kerámiatöredékeket és kalcinált emberi csontokat találtunk. Az apróra töredezett cserepek és a rendszertelenül szóródó hamvak alapján az itt található késő bronzkori hamvasztásos temető erősen szétszántott állapotban van.

A késő bronzkori temető a Bábony-pataktól közvetlenül D-re emelkedő, a Sajó árterét Ny-ról kísérő, megközelítőleg ÉNy–DK-i irányú magaslaton és annak K-i lejtőjén található, Sajókeresztúr Malomszer elnevezésű határrészen.

A Herman Ottó Múzeum munkatársai 2010-ben beruházáshoz kapcsolódóan helyszíni szemlét végeztek Sajóecseg és

⁵⁹ Kiss Gábor – Somogyi Péter: Tolna megyei avar temetők. *Dissertationes Panonicae* III. 2. Budapest 1984, 125–128.

Sajókeresztúr községek között. Ennek folyamán azonosították a Malomszer 1. lelőhelyet, melynek területéről őskori és középkori leletanyagot gyűjtöttek.⁶⁰ E lelőhely a most azonosított késő bronzkori temetőnek helyet adó magaslattól K-re, annak lábánál található. Az általunk végzett leletmentés és a terepbejárás során bebizonyosodott, hogy a már ismert lelőhely nem ér össze a most azonosított lelőhellyel. Utóbbit a szerzett adatok alapján indokolt Malomszer 3. lelőhely néven elkülöníteni.

KOÓS JUDIT – TUTKOVICS ESZTER – KALLI ANDRÁS

192. Sajónémeti, Temetőhegy (KÖH 16278)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Á, Kk

Sajó-völgyi huszita várak című PhD disszertációhoz kapcsolódóan 2011 óta végeztünk tervásatásokat a Herman Ottó Múzeum munkatársaival a lelőhelyen. Ennek során, 2013. november 8-án terepbejárásokat folytattunk a Vár-hegy Ny-i lábánál lévő temető területén is. A helyszínen 1964-ben azonosított lelőhelyet Dobosy László és K. Végh Katalin.

A jelen terepbejárás során a sírhalmokon bronzkori, 13. századi és késő középkori leleteket találtunk. A helybeliek elmondása során a sírok ásása során jelenleg is szoktak nagyobb mennyiségű törtkőre bukkanni. A korábbi bejárók ilyen követeket és mellette habarcsdarabokat is találtak, ami alapján egy épületre következtettek.

A temetőt csak az elmúlt századok óta használják sírkertként. Helyszíne a faluhoz képest kiemelkedő térszinten található, attól vertikálisan jól elkülönülve egy teraszon fekszik. Hasonló adottságú és elkülönülő térszinten van a falu – minden bizonyosan középkori eredetű – temploma is. E helyzet, a középkori leletek, az épületre utaló nyomok mellett a terület beszédes topográfiai helyneve – Tündérpart, illetve Palotakert – utalhat egy középkori udvarházra(?), amit egy 1485. évi forrás *castello Nemphy* néven meg is említi.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

193. Sajóörös határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye)

R, B, Ró, Sza, N?, H?, Á, Kö

Helyszíni szemlén pontosítottuk az 1975-ben az MNM-be került római köztársaság kori éremlelet lelőhelyét és a környezetében terepbejárást is végeztünk (2013. április 15. és július 2.).

Gátórház I. (KÖH 89701): A Gátórház II. lelőhelyen előkerült éremlelet helyének azonosításakor informátorunk elmondta, hogy ugyancsak a magaspárt részsíjén, az érmek előkerülésén felbuzdulva, azok találási helytől 60–80 m-re, D-re, újabb kincsek után kutatva áskálódtak és hullámvonal díszes edényeket, koponyákat és lócsontokat találtak. A vélhetően népvándorlás kori vagy honfoglalás kori temetkezéshez tartozó leletek elkallódtak.

Gátórház II. (KÖH 89703): A jelenleg lakóházként használt gátórház mostani lakójának információja segítségével megtaláltuk a korábbi tulajdonos leszármazottját, aki annak idején közreműködött a szántással felszínre került érmek helyének átvizsgálásában. Az adatközlő szerint 1963/64-ben összesen 23–24 érmet találtak. A Nemzeti Múzeumban őrzött 19 köztár-

ság kori érem záró verete Octavianus dénára Kr. e. 29–27-ből (Torbágyi Melinda meghatározása). Az elkallódott veretekről nincs információ, a lelet hírét egy tiszaujvárosi gyűjtő ismertette Gedai Istvánnal. A bejelentést követő 1975. évi helyszíni szemlén – bár fémkeresővel is kutattak – az MNM munkatársai újabb leletet nem találtak.

Az adatközlő megmutatta a lelőhelyet: a községtől K-re, a Kesznyétenre vezető úttól D-re található területen ma már átépített és gazdasági épületekkel bővített egykori gátórház melletti szántó részsíjét a melléképület építése előtt betontörmelékkel feltöltötték.

A helyszíni szemlén részt vett Torbágyi Melinda (MNM) és Nagy Zsolt egyetemi hallgató (Szeged).

Sajó magaspárt (KÖH 47030): A Sajó D-i árterületét övező magasabb (tszf. magasság 95 m feletti) kiemelkedésen található egykori gátórházról Ny-ra, a friss telepítésű (10–15 éves) erdősávot kihagyva, a Sajóöröst Kesznyétennel összekötő út É-i és D-i oldalán végzett terepbejárás során nagy kiterjedésű (kb. 850×550 m-es), de pontosan le nem határolt lelőhelyen intenzívebb őskori (rézkor, bronzkor) és Árpád-kori, középkori településmaradványokat és szórványosan római császárkori telepnyomokat találtunk és lokalizáltunk. A településnyomok minden bizonnyal a Gátórház felé húzódó 100×150-m-es földnyelvre is kiterjedtek, de itt az említett erdősáv aljnövényzettel borított felszínén a bejárás eredménytelen volt.

A lelőhely ÉK-i részén végzett bejárás 2003-ban Pusztai Tamás őskori és Árpád-kori telepnyomokat lokalizált.

A terepbejárás részt vett Torbágyi Melinda (MNM).

SIMON LÁSZLÓ

Sajószentpéter, Harmadik vető.
Kiegészített oldalfalú négyzetes gödör (S282)

194. Sajószentpéter, Harmadik vető, 2. lelőhely (KÖH 58706)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ge

A lelőhelyen 2013-ban is folytatódott a megelőző régészeti feltárás.⁶¹ Miután 2011-ben valamivel több, mint 4000 m²-t sikerült megkutatni, ebben az évben a maradék 9000 m² került kutatásra. Az ásatás május 7-től augusztus 30-ig tartott kisebb

60 RKM 2010, 335.; HOM Adattár 4861-10.

61 RKM 2011, 152.; RKM 2013, 87.; L. Hajdú Melinda: A Herman Ottó Múzeum régészeti kutatásai 2013-ban. A Herman Ottó Múzeum évkönyve 53(2014), 250.